

SYDNEY UYGHUR YASHLAR MESHRIPI QOLLANMISI

(UYGHUR-LATIN YEZIQI NUSXISI)

Mezkur Qollanma

SYDNEY UYGHUR YASHLAR MESHRIPI

ning ichki materiyali bolup, peqet SUYM ezalirighila tarqitilidu

SYDNEY UYGHUR YASHLAR MESHRIPI

(2012)

Qisqiche Izahat:

Qolingizdiki mezkur qollanma Sydney shehiride yashawatqan Uyghur yashliri teripidin qurulghan Sydney Uyghur Yashlar Meshripini qisqiche tonushturush we uning'gha qatnishishqa qolayliq yaritip berish meqsitide tuzulgen kichik kitapchidur. Mezkur qollanma ikki bolumdin terkip tapidighan bolup, aldinqi bolumide Sydney Uyghur Yashlar Meshripining qurulusghayisi, qurulmisi we qaide-tuzumlarini tonushturidu. Keyinki bolumide bolsa, Sydney Uyghur Yashlar Meshripining orunlashturushidiki meshrep pa'aliyitining mezmuni we elip-berilish tertibi toghrisida melumat beridu.

Sydney Uyghur Yashlar Meshripi Tuzumnamisi

1. Sydney Uyghur Yashlar Meshripi heqqide

- 1) Sydney Uyghur Yashlar Meshripi Australia'ning Sydney shehiridiki Uyghur yashlari teripidin teshkillen'gen birliktur.
- 2) Sydney Uyghur Yashlar Meshripi'ning tizimgha aldurulghan nami Sydney Uyghur Youth Meshrep bolup, Uyghurche hem Inglizche qisqartilma nami SUYM dur.
- 3) SUYM'ning belgisi: Sydney Opera Oyi shekli chushurulup uning yuqarqi teripige Uyghurlarning simwoli bolghan ay-yultuz we Australia dolet bayriqidiki Jenup Kirisi yultuzlar turkumining shekli chushulgen belgidur.
- 4) SUYM'ning qurulush ghayisi:
 - A) Sydney shehiridiki Uyghur yashlarini ittipaqlashturush;
 - B) Uyghur milliy medeniyatining goherliridin biri bolghan Uyghur meshripi arqiliq Uyghur medeniyiti, tili we kulturini janlandurush & tereqqiy qildurush.

2. SUYM'ning qurulmisi: SUYM ezaliri we SUYM hey'et ezaliridin terkip tapidu.

1) SUYM ezaliri:

- A) SUYM pa'aliyetlirige izchil qatnishiwatqan barliq shexisler SUYM ning ezaliridur.

2) SUYM hey'et ezaliri:

- A) Meshrep Begi
- B) Katip
- C) Ghezinihi
- D) Pa'aliyet Orunlashturghuchi
- E) Nazarechi

3. SUYM ezalirining salahiyiti:

- 1) Sydney shehiride yashawatqan (30 yashtin towen) herqandaq Uyghur SUYM'ge eza bolalaydu.
- 2) SUYM'ge eza bolup pa'aliyetlirige qatnishish herkimning oz ixtiyari, hechkim qatnishishqa yaki eza bolushqa zorlanmaydu.

4. SUYM hey'et ezalirining salahiyiti:

- 1) SUYM hey'et ezaliri SUYM pa'aliyetlirige izchil turde aktip qatnishiwatqanlar bolishi;
- 2) SUYM ezaliri teripidin saylan'ghan bolishi kerek.

5. SUYM ezalirining mejburiyiti:

- 1) SUYM ezaliri SUYM tuzumlirige ri'aye qilishi;
- 2) Sydneydiki Uyghur jama'iti bilen inaq otushi;
- 3) SUYM ezaliri ichide ittitaqsizliq chiqiridighan gep-soz, ish-heriketlerdin saqlinishi;
- 4) Her qetimlik meshrepke waqtida qatnishishi;
- A) jiddiy ishlar seweblik qatnishalmisa, qatnashmisa bolidu.
- 5) Her qetimlik meshrep'te \$30 xirajet puli tapshurushi kerek.

6. SUYM hey'et ezalirining mejburiyiti:

- 1) SUYM hey'et ezaliri SUYM ezaliri orundashqa tegishlik bolghan mejburiyetlerni toluq orundishi;
- 2) SUYM hey'et ezaliri ozige berilgen wezipini toluq orundashqa kapaletlik qilishi;
- 3) SUYM ezalirigha ulge yaratqudek aktip pozitsiyede SUYM uchun xizmet qilishi;
- 4) SUYM hey'et ezaliri, her qetimlik ezalar yighinigha toluq we waqtida qatnishishi;
- A) Jiddiy ishlar sewebidin qatnishalmaydighan bolsa, qatnishalmasliq sewbini Meshrep Begige bildurushi kerek.

7. SUYM ezalirining hoquqliri:

- 1) Barliq SUYM ezalirining saylash we saylinish hoquqi bar;
- 2) SUYM ezalirining her waqit SUYM hey'et ezalirining xizmetlirini kuzutush hoquqi bar;
A) SUYM hey'et ezalirining xizmetliride herqandaq mes'uliyetsizlik yaki SUYM Tuzumnamisige xilap soz-heriket bayqisa biwaste Nazaretechige bildurse bolidu.
- 3) SUYM ezaliri'ning her waqit SUYM iqtisadi heqqide surushte qilish hoquqi bar;
A) SUYM iqtisadi'ning qandaq ishlitiliwatqanliqini bilish uchun Ghezinichidin surushte qilsa bolidu.
- 4) SUYM ezalirining her waqit SUYM hojjetliri we arxiplirini korushni telep qilish hoquqi bar;
A) SUYM hojjetlirini korush uchun Katip'qa iltimas qilsa bolidu.
- 5) SUYM ezalirining SUYM hey'et ezaliri ustidin pikir berish hoquqi bar;
A) SUYM hey'et ezaliri ustidin bermekchi bolghan pikirini biwaste Nazaretechige yazmiche yaki eghzaki yetkuzse bolidu.

8. SUYM hey'et ezalirining wezipiliri:

1) Meshrep Begi'ning wezipisi:

- A) Meshrep begi SUYM'ning eng aliy rehbiridur;
- B) Meshrep begi SUYM'ning her qetimliq hey'etler yighini'ning waqti we ornini bekitidu;
- C) SUYM hey'etler yighini Meshrep Begi'ning bashqurishida echilidu;
- D) SUYM hey'etler yighinida elin'ghan herqandaq qarar Meshrep Begi'ning imzasi bilen qubul qilinidu;
- E) Meshrep Begi'ning SUYM hey'etler yighinida kop sanliq awaz bilen otken qararni ret qilish hoquqi bolmaydu.
- F) Meshrep Begi her da'im bashqa hey'et ezaliridin xizmet dokilati tapshurushni telep qilsa bolidu.

2) Katip'ning wezipisi:

- A) Katip her qetimliq hey'etler yighinidin xatire qalduridu;
- B) SUYM hojjetliri we arxiplirini bashquridu;
- C) SUYM ezaliri SUYM hojjet we arxiplirini korushni telep qilghanda ulargha korsitidu we kimning qaysi hojjet yaki arxipni korgenliki toghrisida xatire hojjiti qalduridu;
- D) Katip SUYM hojjet-arxiplirini SUYM ezaliridin bashqa hech-qandaq adem'ge korsetmeydu.

3) Ghezinichining wezipisi:

- A) Her qetimliq meshrepte ezalardin pul yighidu;
- B) SUYM'ning iqtisadini bashquridu;
- C) SUYM ezaliri SUYM iqtisadi toghrisida surushte qilghanda ulargha SUYM iqtisadi xamchotini korsitidu.

4) Pa'aliyet Orunlashturghuchi'ning wezipisi:

- A) Her qetimliq meshrep'ning ornini orunlashturidu we orun'ning ruxsitini alidu;
- B) Her qetimliq meshrepke qatnashqan eza sanini xatirlep, Katipqa tapshuridu.

5) Nazaretdchi'ning wezipisi:

- A) Nazaretdchi SUYM hey'et ezaliri'ning xizmetlirige nazaretdchilik qilidu;
- B) SUYM ezaliridin kelgen pikirler boyiche hey'et ezaliri'ning xizmetlirini tekshuridu;
- C) Herqandaq hey'et ezasi'ning SUYM Tuzumnamisige xilapliq qilghanliqi yaki oz wezipisini waqtida toluq orundimighanliqini bayqisa, hey'etler yighinida otturigha qoyidu we SUYM Tuzumnamisi'ning Jaza Berish Maddisi boyiche jaza berishke iltimas qilidu.

9. Qarar Elish

- 1) Herqandaq qarar hey'etler yighinida elinidu;
- 2) Hey'et ezalar qilmaqchi bolghan pa'aliyet turi, orni, ketidighan iqtisad molchiri, qatnishidighan adem sani qatarliqlarni yazmiche teyyarlap hey'etler yighinida otturigha qoyidu,
- 3) Hey'etler mezkur pilanni munazire qilidu;
- 4) Hey'etler mezkur pilanni orundash-orundimasliq uchun awazgha qoyidu;
- 5) 5 hey'et eza ichide eng az 3 awaz alghan pilan maqullan'ghan bolidu;
- 6) Maqullan'ghan pilanni hemme hey'et ezaliri barliq SUYM ezalirini seperer qilip birlikte orundaydu.
- 7) Ret qilin'ghan (3 awaz alalmighan) pilanlarni keyinki qetimliq yighinda qayta otturigha qoysa bolidu,
- A) Ikkinji qetim yene ret qilin'ghan pilan qayta otturigha qoyulmaydu.
- 8) Katip barliq qubul qilin'ghan we ret qilin'ghan pilanlarni qanche awaz alghinini eniq qilip xatirlep arxip qilidu.

10. Jaza Berish

- 1) Mezkur jaza berish maddisidiki jazalar peqet hey'et ezalirighila berilidu;
- A) SUYM ezaliri meshrep jeryanida Qazi teripidin jazalinidu.
- 2) Nazaretdchi ozige SUYM ezaliri teripidin SUYM hey'et ezaliri ustidin berilgen pikirlerni hey'etler yighinida otturigha qoyidu;
- 3) Hey'etler yighinida hey'et ezalar mezkur pikirlerni qarap chiqidu;
- 4) Hey'et ezalar mezkur pikirlerni munazire qilip bolup oz-ara jaza berish-bermeslik toghrisida awazgha qoyidu
- 7) Eger awaz sani 2 de 2 tengliship qalsa, Nazaretdchi ning Bergen qarari kuchke ige bolidu.

- A) Ozi ustidin pikir berilgen hey'et ezaning bu awazgha qoyushta awaz berish hoquqi bolmaydu.
- 5) Eger awazgha qoyghanda jaza berish belgilense towendikiche jaza berilidu
- A) Birinji qetimliq agahlandurush jazasi
- B) Ikkinji qetimliq agahlandurush jazasi
- C) Uchinki qetimliq agahlandurush jazasi
- D) \$30 dollar pul jazasi
- E) \$50 dollar pul jazasi
- F) Eger, oxshash bir hey'et oz xizmet mudditi ichide yuqarqi 5 jazada jazalinip yene mes'uliyetsizlik otkuzse, altinji qetimliq jaza uni wezipisidin qaldurush bolidu.
- G) Yuqarqi jazalar'ning her biri berilgende, Meshrep Begi keyinki qetimliq meshrepte buni Meshrep ezalirigha bildurishi kerek.
- H) Eger bir hey'et eza 6 qetim jazalinip wezipisidin qaldurulsa, keyinki meshrepte wezipisidin qaldurulghan hey'et eza ornigha yengidin saylam otkuzup yengi hey'et eza saylinidu.
- 6) Eger awaz berishte jaza bermeslik belgilense, Meshrep Begi keyinki qetimliq meshrepte Meshrep ezalirigha jaza bermeslik sewebini chushendurushi kerek,

11. SUYM Saylimi

- 1) SUYM her yili bir qetim saylam otkuzidu;
- 2) Saylam teyyarliqi:
- A) Saylamdin bir ay burun 3 kishilik saylam kometiti qurulidu;
- B) SUYM ezaliri 5 hey'et ezaliq ornigha ozini namzat korsitidu we saylam kometitigha bilduridu;
- 3) Saylam Kuni
- A) Saylam bir meshrep pa'aliyitide otkuzulse bolidu;
- B) Meshrep Begi ozining bir yilliq xizmet dokilatini beridu;
- C) Ghezinichi bir yilliq SUYM iqtisadi xamchoti toghurluq doklat beridu;
- D) Nazaretkhi bir yilliq xizmet dokilati beridu;
- E) Yuqarqi hey'et ezaliri xizmet dokilatlarini berip bolghandin keyin doklatning yazma nusxisini Katipqa tapshuridu;
- F) Saylamgha ozini namzat korsetken SYUM ezaliri ozining kelgusidiki nishanliri we xizmet pilanlarini tonushturidu;
- G) Saylam yepiq shekilde билет tashlash usulida elip berilidu;
- H) Saylam biliti SUYM ezaliri aldida saylam kometiti teripidin ashkare sanilidu;

- A) Saylam kometiti saylamda bilet tashligan omumiy eza sani, namzatlar we alghan bilet sani, saylan'ghan yengi hey'et ezalar we alghan bilet sani qatarliqlarni xatirlep Katipqa tapshuridu;
- B) Yengi wezipige saylan'ghan ezalar aldinqi nowette wezipi otigen ezalardin wezipini tapshurup alidu;
- C) SUYM hey'et ezalirining saylinish we wezipi otesh qetim sanigha qoyulghan chek yoq.

12. Mezkur Tuzumnami'ning herqandaq bir maddisi SUYM omumiy ezaliri arisida awazgha qoyulup, 50% tin yuquri awazgha erisken ehwalda ozgertilse bolidu.

SYDNEY UYGHUR YASHLAR MESHRIPI

MESHREP PA'ALIYITI

1. Sydney Uyghur Yashlar Meshripi Meshrep Pa'aliyiti:

Sydney Uyghur Yashlar Meshripi meshrep pa'aliyiti ayda bir qetim otkuzilidighan Sydney Uyghur Yashlirining musteqil pa'aliyet sorunidur.

2. Sydney Uyghur Yashlar Meshripi Meshrep Pa'aliyitining Meqsetliri:

- 1) Sydneyda yashawatqan Uyghur Yashlirini bir arigha jem qilish;
- 2) Sydney Uyghur Yashliri'ni Uyghur medeniyiti, tarixi we hazirqi weziyiti toghrisida uchur bilen teminlesh;
- 3) Sydney Uyghur Yashlar jama'iti ichide mewjut bolghan mesililerni hel qilish.

3. Sydney Uyghur Yashlar Meshripi Meshrep Pa'aliyitining tuzumliri:

- 1) SUYM Meshrep Pa'aliyiti her ayda bir qetim otkuzilidu;
- 2) Meshrep ezaliri uch mehellige bolun'gen bolup her qetimliq meshrep pa'aliyiti bir mehellingining sahipxanliqida elip berilidu;
- 3) Sahipxan we mehman mehelle ezaliri her xil mezmundiki nomurlarni teyyarlaydu;
 - A) Nomurlarning mezmunliri: She'ir, Qoshaq, Naxsha, Usul, Etot..... Qatarliqlar boyiche bolsa bolidu;
 - B) Xewer, tarix heqqide melumat we dinniylar bilimlardin chushenche turlirimu teyyarlinidu;
- 4) Meshrep ezalirining meshrepke waqtida, kechikmey kelishi telep qilinidu;
- 5) Meshrep ezalirining meshrep jeryanida intizamgha ri'aye qilishi telep qilinidu;
 - A) Meshrepke kechikkuchilar we intizamgha xilapliq qilghuchilar Qazi teripidin jazalinidu;
 - B) Jaza turliri:
 - B1) Aldinqi uch qetimliq jaza agahlandurush berish meqsitide bolup, Uyghur meshrepliridiki en'eniwi jazalar berilidu;
 - B2) Totinji qetimliq jaza 5 derre urush dep atilidighan bolup \$5 dollar pul jazasidur;
 - B3) Beshinji qetimliq jaza 10 derre dep atilidighan bolup \$10 dollar pul jazasidur;
 - B4) Altinji qetimliq jaza 20 derre dep atilidighan bolup \$20 dollar pul jazasidur.
 - B5) Intizamgha xilap qilghuchilar, meshrep jeryanida unluk sozlep jim bolmighan, Pashshap jim bolushni bildursimu jimimighan kishilerdur, bularni pashshap xatirlep qoyup qazigha yetkuzidu.

4. Meshrepning tertiwi:

1) Sahipxan mehelle shu qetimliq meshrepni bashquridighan ezalarni belgileydu:

A) Yigit Beshi;

B) Pashshap;

C) Qazi;

D) Yayi (ikki neper)

2) Pashshap Meshrepning bashlan'ganliqini jakarlaydu;

3) Sherqiy Turkistan Dolet Marshi Orundilidu;

4) Pashshap Qazini tonushturidu;

5) Qazi Yigit Beshini tonushturidu

A) Choqum bir she'ir bilen tonushturushi kerek.

6) Yigit Beshi meshrep sozi qilidu;

7) Teyyarlan'ghan nomurlar orundilidu;

A) Pashshap nomurlarni elan qilip Yigit Beshidin ruxset alghandin keyin nomur orundilidu;

8) Ixtiyari chachma chaq-chaq bolidu;

9) Birinji qetimliq qazixana echilidu;

A) Pashshap qazixanining echilghanliqini elan qilidu;

B) Qazi "Pashshap intizamgha xilapliq qilghanlar barmu?" dep soraydu:

C) Pashshap meshrepke kechikkenler yaki intizamni buzghanlardin birini korstidiu

C1) shekli: Yengi mehelligin X, meshreke kechikip kelip, meshrep tuzumige xilapliq qildi Qazi begim;

C2) Qazi: Yayi, Yengi mehelligin X ni elip kelinglar

C3) Yayilar X ni Qazining aldigha elip kelidu,

C4) Qazi: Meshrepning tuzumi, xanning qanunidur, Meshrepke kechikip kelip, meshrep tuzumigila emes xanning qanunigha xilapliq qipsen, kechikishing ning birer sewebi barmu?

C5) X: bar/yoq begim, (bolsa bir jumle bilen qisqa chushenduridu)

C6) Qazi ehwalgha qarap jaza beridu/qoyup beridu;

C7) X jazalansa, Yayilar jazani ijra qilidu;

D) Qazixana intizamgha xilapliq qilghanlardin bir-qanchini jazalap bolghandin keyin, qazixana puqralargha echilidu;

D1) shekli: Pashshap: Qazi begim qazixanisini elning dawa ishlriigha achi, erzi barlar qazixanigha kelinglar!

D2) bireylen, "mening erzim bar" deginiche, qazining aldigha kelidu;

D3) Qazi: qazixanimiz awam-puqraning erzini anglash uchun bardur, ozung kim, qandaq erzing bar?

D4) Erzdar: Qazi begim, men Dong Kowruk mehelligidin X, Koyunche mehelligidiki Y Qilghanliqi uchun

alidingizgha eriz qilip keldim qazi begim.

D5) Qazi: Yayi, Koyunche mehellisidin Y ni elip kelinglar;

D6) Yayilar Y ni qazining aldigha elip kelidu;

D7) Qazi: Y, X ning deginidek Qilghining rastmu?

D8) Y: rast/yalghan

D9) Qazi ehwalgha qarap jaza beridu/qoyup beridu.

Mushu shekilde bir qanche eriz sorilidu;

D9) Qazi: Pashshap, birinji qetimliq qazixana taqaldi;

D10) Pashshap: Qazixana taqaldi!

E) Xewer we weziyet toghrisidiki melumat berilidu;

E1) shekli: Yarliqchi (xewerni teyyarlighan kishi): Xandin yarliq!

E2) Yigit beshi: Xanning emiri wajiptur, qeni yarliqni oqu.

E3) Herbir meshrep tarxta otken bir Uyghur xandanliqi namida elip berilidighan bolup: Yarliqchi: Yeken Se'idiye xanliqimizning sultani Sultan Abdureshit xanning emri bilen, xandanliq puqralirining hazirqi Uyghur weziyitini we Uyghurlar toghurluq xewerlerni bilip turushi telep qilindi, shunga bugun Uyghurlar toghrisida xewerlerni yetkuzimiz: Xewerler oqulidu.

E4) Yigit beshi: ottuz oghul— toqquz qiz, meshrep ehli namidin yetkuzgen xewerliring'ge rehmet eytimen.

Teyyarlan'ghan nomurlar korsitilidu... ixtiyari chaqchaq bashlinidu....

Meshrep mushu shekilde dawamlashidu. Qazixana jem'iy 3 qetim echilidu,

F) Uchinji qetimliq qazixana taqalghandin keyin Gulchay talishish bashlinidu;

F1) Shekli: Pashshap: Hormetlik yigit beshi, meshripimiz nahayiti qizghin dawam qiliwatidu, aldi bilen kilerki qetimliq meshrepning Gulchiyini alidighan mehellini eniq qiliwetip, andin meshripimizni dawamlashtursaq qandaq deysiz?

F2) Yigit beshi: bolidu emise shundaq qilayli, qeni kilerki qetimliq Gulchiyini elishni xalaydighan mehelliler barmu?

F3) sahipxan mehellisidiki oghullardin ikkisi aldigha chiqip, ozining alidighanliqini deydu

F4) Yigit Beshi: Gulchayni birdin artuq mehelle telep qildi, shunga adil bolishi uchun, qeni ozunglarning Gulchay elishi uchun, qarshi terepni bir meghlup qilip beqinglar.

F5) ikki sahipxan mehellidin 3tin kishi chiqidu, we her biri teyylap kelgen 3luk sozdin birdin qarshi tereptin soraydu.

F6) Yigit Beshi qayil bolmisa ozi herxil sinaqlar bilen mehellilerni sinisa bolidu.

F7) Yigit Beshi Gulchayni bir mehellige beridu.

F8) ixtiyari chachma chaq chaq bashlinidu.

F9) Pashshap meshrepning axirlashqanliqini elan qilidu.